

САВЕТ ЕВРОПЕ
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ ЦРНИШАНИН И ДРУГЕ ПОДНОСИТЕЉКЕ ПРЕДСТАВКИ
ПРОТИВ СРБИЈЕ**

(Представке бр. 35835/05, 43548/05, 43569/05 и 36986/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

13. јануар 2009. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Црнишанин и друге подносиоце представке против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

Françoise Tulkens, *председник*
Ireneu Cabral Barreto,
Vladimiro Zagrebelsky,
Danutė Jočienė,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Nona Tsotsoria, *судије*,
и Sally Dollé, *секретар Одељења*,

После већања на затвореној седници 9. децембра 2008. године,
Изриче следећу пресуду, која је донета тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу четири посебне представке (бр. 35835/05, 43548/05, 43569/05 и 36986/06). Прве три су Суду поднеле против Државне заједнице Србија и Црна Гора, а четврту против Србије, према члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Конвенција), гђа Мукадеса Црнишанин и 3 друге подносиоце представки (подносиоце представки, види став 6 у даљем тексту) дана 26. септембра 2005. године, 26. новембра 2005. године, односно 26. августа 2006. године.

2. Почев од 3. јуна 2006. године, после декларације о независности Црне Горе, Србија је Висока страна уговорница у поступцима пред Судом.

3. Подносиоце представки је пред Судом заступала гђа Р. Гарибовић, адвокат из Новог Пазара. Владу Државне заједнице Србија и Црна Гора а, касније, Владу Србије (у даљем тексту “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

4. Подносиоце представки су се жалиле према члану 6 став 1 Конвенције и члану 1 Протокола бр. 1 због пропуста тужене Државе да изврши правоснажне пресуде донете у њихову корист.

5. Дана 17. октобра 2006. године, односно 30. августа 2007. године Суд је одлучио да Владу обавести о представкама. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, такође је одлучио да донесе одлуку о допуштености и основаности представки истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

6. Све подносиоце представки, гђа Мукадеса Црнишанин (прва подносиоца представке), гђа Арифа Хамидовић (друга подносиоца представке), гђа Милодарка Костић (трећа подносиоца представке) и гђа Фаза Паљевац (четврта подносиоца представке) су држављанке Србије рођене

1953. године, 1957. године, 1951. године, односно 1955. године и сада живе у општини Нови Пазар, Србија.

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

7. Чињенице предмета, како су их изнеле стране, могу се сумирати како следи.

А. Увод

8. Дана 24. марта 1995. године, односно 1. маја 1996. године прва и друга подносиатељка представки, обе запослене у Рашка Холдинг АД, дана 1. августа 1992. године, трећа подносиатељка представке запослена у Трикотажи Рашка АД (чији је правни следбеник Октан-Про), а дана 1. јануара 1994. године четврта подносиатељка представке запослена у „Рашка Холдинг – Рашка памучна предионица“, упућене су од стране њиховог послодавца на “принудно” плаћено одсуство “до времена” док се пословање овог предузећа “довољно не поправи”.

9. Док су биле на овом одсуству, у складу са односним домаћим законодавством, подносиатељке представки су имале право на значајно умањену месечну зараду, као и на исплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и других доприноса за социјално осигурање.

10. Пошто предузећа нису испунила ове обавезе, подносиатељке представки су поднеле бројне посебне тужбе Општинском суду у Новом Пазару (у даљем тексту „Општински суд“).

Б. У погледу прве подносиатељке представке

1. Први круг поступака

11. Општински суд је 11. јула 2002. године донео пресуду у корист прве подносиатељке представке и наложио послодавцу да јој исплати месечну „накнаду за време плаћеног одсуства“ од 20. јуна 1998. године до 31. децембра 2001. године, са затезном каматом.

12. Ова пресуда је постала правоснажна 2003. године или почетком 2004. године.

13. Општински суд је 27. марта 2003. године донео пресуду у корист подносиатељке представке и наложио послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јануара 1999. године до 18. фебруара 2003. године, са затезном каматом, и
- ii. 6.500 динара за судске трошкове.

14. Ова пресуда је постала правоснажна 22. априла 2003. године.

15. Општински суд је 30. октобра 2003. године поново пресудио у корист прве подносиатељке представке и наложио послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 18. фебруара 2003. године до октобра 2003. године (37.924 динара укупно), заједно са затезном каматом,
- ii. 11.643 динара за судске трошкове, и
- iii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за тај период.

16. Ова пресуда је постала правоснажна 28. новембра 2003. године.

17. Подносиатељка представке је 19. априла 2004. године поднела предлог за извршење горе наведених пресуда, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

18. Општински суд је 6. маја 2004. године усвојио предлог подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

19. Општински суд је 21. маја 2004. године доставио ово решење Народној банци Србије.

2. Други круг поступака

20. Општински суд је 30. марта 2004. године пресудио у корист прве подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. новембра 2003. године до 30. марта 2004. године (25.408 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 4.200 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање, као и за случај незапослености за тај период.

21. Ова пресуда је постала правоснажна 18. јуна 2004. године.

22. Подносиатељка представке је 21. јуна 2004. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

23. Општински суд је 8. јула 2004. године усвојио предлог подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

24. Општински суд је 14. јула 2004. године доставио ово решење Народној банци Србије.

3. Трећи круг поступака

25. Општински суд је 27. октобра 2004. године пресудио у корист прве подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од априла до августа 2004. године (22.482 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 7.800 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за пензијско и здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености од 20. јуна 1998. године до 18. фебруара 2003. године и од 1. априла 2004. године до 31. августа 2004. године.

26. Ова пресуда је постала правоснажна 23. децембра 2004. године.

27. Подносиатељка представке је 3. децембра 2004. године и 14. јануара 2005. године поднела два посебна предлога за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

28. Дана 24. јануара 2005. године, односно 22. фебруара 2005. године Општински суд је усвојио предлоге подносиатељке представке и донео два решења о извршењу.

4. Четврти круг поступака

29. Општински суд је 25. марта 2005. године пресудио у корист прве подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. септембра 2004. године до 1. марта 2005. године (37.268 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 9.750 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености за тај период.

30. Ова пресуда је постала правоснажна 28. јула 2005. године.

31. Подносиоца представке је 22. септембра 2005. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде (сем досуђених трошкова), предложивши да се оно обави јавном продајом одређене непокретне имовине дужника.

32. Општински суд је 28. априла 2006. године усвојио предлог подносиоце представке и донео решење о извршењу.

5. Остале релевантне чињенице

33. Испоставило се да је послодавац прве подносиоце представке на крају исплатио разне доприносе за пензијско осигурање и друге доприносе за социјално осигурање досуђене горе наведеним пресудама, а накнада за време плаћеног одсуства, судски трошкови и затезна камата тек треба да се исплате.

В. У погледу друге подносиоце представке

1. Први круг поступака

34. Општински суд је 18. марта 1999. године, односно 14. априла 1999. године пресудио у корист друге подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од маја 1996. године до јуна 1998. године (4.760 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за тај период, и

iii. 600 динара за судске трошкове.

35. Неодређеног датума после тога ове пресуде су постале правоснажне.

36. Дана 8. априла 2003. године, 24. јуна 2003. године, односно 28. јануара 2004. године Општински суд је усвојио предлоге подносиоце представке и наложио да се горе наведене пресуде изврше или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом предвиђене покретне и/или непокретне имовине дужника.

37. Општински суд је 17. јула 2008. године прекинуо овај поступак на основу релевантних одредби Допуна и измена Закона о приватизацији из 2007. године (види ставове 102 – 104 у даљем тексту).

2. Други круг поступака

38. Општински суд је 30. априла 2003. године пресудио у корист друге подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јула 1998. године до 31. марта 2001. године, као и накнаду од 1. јуна 2001. године до 30. априла 2003. године (ова

друга накнада износи 82.971 динар укупно), заједно са затезном каматом и још 6.500 динара за судске трошкове.

39. Ова пресуда је постала правоснажна 5. јуна 2003. године.

40. Подносиатељка представке је 5. јуна 2003. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави јавном продајом дужникове одређене покретне и/или непокретне имовине. Подносиатељка представке је 23. јануара 2004. године предложила да се извршење такође покуша уплатом на њен банкарски рачун.

41. Општински суд је 24. јуна 2003. године, односно 28. јануара 2004. године усвојио предлоге подносиатељке представке за извршење и донео два посебна решења.

42. У марту 2004. године одређена покретна имовина дужника је продата и измирена потраживања једног броја других поверилаца. Међутим, подносиатељка представке није добила ништа због тога што је била ниско рангирана на списку поверилаца.

43. Општински суд је 17. јула 2008. године прекинуо поступак на основу релевантних одредби Измена и допуна Закона о приватизацији из 2007. године (види ставове 102 – 104 у даљем тексту).

3. Трећи круг поступака

44. Општински суд је 6. новембра 2003. године, односно 31. маја 2004. године пресудио у корист друге подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од маја до октобра 2003. године (27.824 динара укупно), заједно са затезном каматом,
- ii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за тај период, и
- iii. 7.800 динара за судске трошкове.

45. Неодређеног датума после тога ове пресуде су постале правоснажне.

46. Подносиатељка представке је 4. марта 2004. године поднела предлог за извршење горе наведених пресуда, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

47. Општински суд је 15. марта 2004. године усвојио предлог подносиатељке представке и донео решење о извршењу.

48. Општински суд је 19. марта 2004. године доставио ово решење Народној банци Србије.

49. Убрзо после тога одређена покретна имовина дужника је продата и измирена потраживања једног броја других поверилаца. Међутим, подносиатељка представке није добила ништа због тога што је била ниско рангирана на списку поверилаца.

4. Четврти круг поступака

50. Општински суд је 24. фебруара 2005. године пресудио у корист друге подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

- i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од новембра 2003. године до фебруара 2005. године (61.973 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање од 1. јула 1998. године до 30. априла 2003. године и од 1. новембра 2003. године до 24. фебруара 2005. године, и

iii. 9.750 динара за судске трошкове.

51. Неодређеног датума после тога ова пресуда је постала правоснажна.

52. Подносиатељка представке је 24. априла 2005. године, односно 29. јула 2005. године поднела два посебна предлога за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

53. Општински суд је 21. јуна 2005. године, односно 26. септембра 2005. године усвојио узастопне предлоге подносиатељке представке за извршење и донео два посебна решења о извршењу.

54. Општински суд је 17. новембра 2006. године, односно 13. марта 2006. године доставио ова решења Народној банци Србије.

Г. У погледу треће подносиатељке представке

1. Први круг поступака

55. Општински суд је 23. септембра 1997. године пресудио у корист треће подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. августа 1992. године до 20. јуна 1997. године (8.089 динара укупно), заједно са затезном каматом од 20. јуна 1997. године и још 350 динара за судске трошкове.

56. Ова пресуда је постала правоснажна 16. фебруара 1998. године.

57. Подносиатељка представке је 28. априла 1998. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави уплатом на њен банкарски рачун.

58. Општински суд је 30. априла 1998. године донео решење о извршењу.

59. Општински суд је 29. маја 1998. године доставио ово решење Народној банци Србије.

60. Подносиатељка представке се 13. марта 2003. године жалила Општинском суду због кашњења и предложила преиначење извршења јавном продајом покретне имовине дужника.

61. Подносиатељка представке је 25. августа 2003. године ургирала код Општинског суда да размотри њену притужбу од 13. марта 2003. године.

2. Други круг поступака

62. Општински суд је 7. октобра 2004. године донео делимичну пресуду у корист треће подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 5. марта 2000. године до 5. марта 2003. године, заједно са затезном каматом,

ii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање од 21. јуна 1997. године до 5. марта 2003. године, и

iii. 23.400 динара за судске трошкове.

63. Ова пресуда је постала правоснажна 25. новембра 2004. године.

64. Подносиатељка представке је 29. новембра 2004. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом

на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

65. Општински суд је 6. децембра 2004. године усвојио овај предлог и донео решење о извршењу.

66. Неодређеног датума после тога Општински суд је ово решење доставио Народној банци Србије.

67. Народна банка је 17. априла 2006. године обавестила Општински суд да недостају одређени подаци потребни за извршење.

68. Подносиатељка представке је Општинском суду доставила тражене податке 20. јуна 2006. године, а ти подаци су 26. јуна 2006. године прослеђени Народној банци.

3. Трећи круг поступака

69. Општински суд је 10. марта 2005. године пресудио у корист треће подносиатељке представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. месечну накнаду за време плаћеног одсуства од 5. марта 2003. године до 1. марта 2005. године (127.889 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. доприносе за пензијско и инвалидско осигурање од 1. јуна 1992. године до 20. јуна 1997. године и од 6. марта 2003. године до 18. новембра 2004. године, и

iii. 15.000 динара за судске трошкове.

70. Ова пресуда је постала правоснажна 4. октобра 2005. године.

71. Подносиатељка представке је 11. октобра 2005. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

72. Општински суд је 28. децембра 2005. године усвојио овај предлог и донео решење о извршењу.

73. Општински суд је ово решење доставио Народној банци Србије почетком марта 2006. године, али је она 9. марта 2006. године обавестила Општински суд да недостају одређени подаци потребни за извршење.

74. Општински суд је 18. јула 2008. године обуставио извршење у односу на доприносе за пензијско и инвалидско осигурање пошто подносиатељка представке није платила предвиђене трошкове финансијског вештачења.

4. Остале релевантне чињенице

75. Подносиатељка представке је 18. децембра 2007. године проглашена за технолошки вишак.

76. Она је истог дана потписала Споразум са дужником у вези са њеним неисплаћеним платама и порезима, као и другим накнадама и/или доприносима из радног односа. Споразум је, између осталог, предвиђао:

i. да ће дужник у року од шест месеци исплатити све доприносе за пензијско и инвалидско осигурање доспеле до 18. децембра 2007. године,

ii. да ће се подносиатељка представке одрећи права да судским путем тражи извршење било које правоснажне пресуде донете у њену корист пре 18. децембра 2007. године, и

iii. да ће подносиоце представке бити исплаћено 366.890 динара у складу са „социјалним програмом“ Владе.

77. Испоставило се да је наведена исплата извршена подносиоце представке, али да дужник још треба да исплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање.

Д. У погледу четврте подносиоце представке

1. Први круг поступака

78. Општински суд је 22. децембра 2004. године пресудио у корист четврте подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. минималну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. августа 2001. године до 30. јуна 2004. године (154.002 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 7.800 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за социјално осигурање од 1. јануара 1994. године до 1. августа 2004. године.

79. Ова пресуда је постала правоснажна 18. јула 2005. године.

80. Подносиоце представке је 25. фебруара 2005. године, односно 29. јула 2005. године поднела два посебна предлога за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

81. Општински суд је 11. априла 2005. године, односно 26. септембра 2005. године усвојио предлоге подносиоце представке и донео два посебна решења о извршењу.

2. Други круг поступака

82. Општински суд је 26. априла 2005. године пресудио у корист четврте подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. минималну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. августа 2004. године до 31. марта 2005. године (50.512 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 9.750 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за социјално осигурање за тај период.

83. Ова пресуда је постала правоснажна до 26. маја 2005. године.

84. Подносиоце представке је 5. октобра 2005. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

85. Општински суд је 27. децембра 2005. године усвојио овај предлог подносиоце представке и донео решење о извршењу.

3. Трећи круг поступака

86. Општински суд је 30. марта 2006. године пресудио у корист четврте подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. минималну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. априла 2005. године до 31. децембра 2005. године (64.456,60 динара укупно), заједно са затезном каматом, и

ii. доприносе за социјално осигурање за тај период.

87. Општински суд је 30. марта 2006. године поново пресудио у корист подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати 4.500 динара за судске трошкове које је имала у току горе наведеног поступка.

88. Обе одлуке су постале правоснажне 26. априла 2006. године.

89. Подносиоца представке је 16. маја 2006. године поднела предлог за њихово извршење, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне и/или непокретне имовине дужника.

90. Општински суд је 19. маја 2006. године усвојио предлог подносиоце представке и донео решење о извршењу.

4. Четврти круг поступака

91. Општински суд је 6. марта 2007. године пресудио у корист четврте подносиоце представке и наложио њеном послодавцу да јој исплати:

i. минималну накнаду за време плаћеног одсуства од 1. јануара 2006. године до 1. јуна 2006. године (38.640 динара укупно), заједно са затезном каматом,

ii. 11.700 динара за судске трошкове, и

iii. доприносе за социјално осигурање за тај период.

92. Ова пресуда је постала правоснажна до 23. маја 2007. године.

93. Подносиоца представке је 29. маја 2007. године поднела предлог за извршење горе наведене пресуде, предложивши да се оно обави или уплатом на њен банкарски рачун или јавном продајом одређене покретне имовине дужника.

94. Општински суд је 1. јуна 2007. године усвојио предлог подносиоце представке и донео решење о извршењу.

Б. Положај дужника

95. Агенција за приватизацију је 2. новембра 2004. године донела одлуку о реструктурирању дужника прве, друге и четврте подносиоце представке, као део процеса приватизације. Ова приватизација је прекинута 13. децембра 2006. године, а настављена је 14. марта 2007. године.

96. Од новембра 2008. године, дужник прве и друге подносиоце представке је и даље био већински у друштвеној својини, директно или индиректно преко других предузећа, док је дужник четврте подносиоце представке био у искључивом власништву дужника прве и друге подносиоце представке. Дужника треће подносиоце представке, међутим, пошто је приватизован, чинио је већински приватни капитал.

Ж. Остале релевантне чињенице у погледу свих подносиоцеки представки

97. Адвокат подносиоцеки представки је 30. новембра 2004. године, односно 21. фебруара 2005. године упутила два посебна дописа Министарству финансија, у којима је навела, између осталог, да су предузећа о којима је реч:

- i. у последњих десет година намерно избегавала да послују преко службених банкарских рачуна,
- ii. уместо тога, очигледно, вршила трансакције у готовини или чак користила друге, „тајне“ банкарске рачуне непознате пореским органима, и
- iii. и да је, као последица тога, судско извршење уплатом на банкарске рачуне подносиољки представки било немогуће.

Адвокат подносиољки представки је закључила предложивши да се предузму хитне мере како би се обезбедило извршење правоснажних пресуда о којима је реч.

98. Министарство финансија је 21. марта 2005. године одговорило да су горе наведени дописи прописно размотрени и да се, с обзиром на поверљиву природу добијених информација, не могу саопштити никакви детаљи.

99. Адвокат подносиољки представки је 6. јуна 2005. године упутила још једну притужбу Министарству финансија, и навела да се ситуација у вези са наведеним банкарским рачунима није променила.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о приватизацији (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник бр. 38/01, 18/03 и 45/05)

100. Чланови 19-20ђ утврђују детаље у вези са реструктурирањем предузећа која треба да се приватизују. Ово реструктурирање, међутим, није обавезно и предузеће се може продати без реструктурирања, ако тако одлучи Агенција за приватизацију.

Б. Измене и допуне Закона о приватизацији из 2005. године (објављене у Сл. гласнику РС бр. 45/05)

101. Члан 31 предвиђа да предузеће чије је реструктурирање почело пре 7. јуна 2005. године, као део приватизације у току, не може бити предмет поступка извршења у периоду од годину дана од тог датума. Ако одлука о реструктурирању предузећа, међутим, није донета пре 7. јуна 2005. године, односно временско ограничење је две године од накнадно донете одлуке с тим у вези. Поступак извршења у току се прекида, а ново извршење не почиње до истека горе наведених рокова.

В. Измене и допуне Закона о приватизацији из 2007. године (објављене у Сл. гласнику РС бр. 123/07)

102. Чланови 4 и 5 предвиђају да приватизација свих осталих друштвених предузећа мора да почне до 31. децембра 2008. године. Ако је то немогуће, предузећа о којима је реч се ликвидирају.

103. Члан 10 предвиђа, између осталог, да предузеће у поступку реструктурирања, као део процеса приватизације, не може бити предмет извршења до завршетка овог процеса. Сваки поступак извршења у току се прекида.

104. Ове одредбе ступиле су на снагу у јануару 2008. године.

Г. Остале релевантне одредбе

105. Остале релевантне домаће одредбе су наведене у предметима *Качапор и друге подносиољке представки против Србије* и *Предузеће ЕВТ против Србије* (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06, ставови 57 – 76, 15. јануар 2008. године, као и бр. 3102/05, ставови 26 и 27, 21. јун 2007. године).

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

106. Суд сматра да, у складу са правилом 42 став 1 Пословника Суда, представке треба здружити, с обзиром на њихову заједничку чињенично-правну основу.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

107. Подносиољке представки су се жалиле према члану 6 став 1 Конвенције због пропуста тужене Државе да изврши правоснажне пресуде донете у њихову корист. Члан 6 став 1 Конвенције, у релевантном делу, гласи како следи:

“Свако, током одлучивања о његовим [или њеним] грађанским правима и обавезама ..., има право на правичну ... расправу ... пред ... судом...”

A. Допуштеност

1. Компатибилност ratione personae (одговорност Државе) у односу на прву, другу и четврту подносиољку представки

108. Влада је тврдила да се Држава не може сматрати одговорном за предузеће које је делимично у друштвеној својини.

109. Подносиољке представки су поновиле своје притужбе.

110. Суд примећује да су дужници прве, друге и четврте подносиољке представки предузећа са већинским друштвеним капиталом (види став 96 у горњем тексту), али да њима, као таквим, и поред тога, у великој мери управља Агенција за приватизацију, која је и сама државни орган, као и/или Влада (види *Качапор и друге подносиољке представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 92 – 99).

111. Суд, стога, сматра да дужници, и поред чињенице да су они посебна правна лица, не уживају довољну институционалну и оперативну самосталност у односу на Државу да би били ослобођени својих обавеза по Конвенцији (исто као претходни став).

112. Према томе, не пресуђујући унапред о основаности, Суд налази да су притужбе подносиољки представки компатибилне *ratione personae* са одредбама Конвенције и одбија примедбу Владе с тим у вези.

2. Компатибилност ratione personae (одговорност Државе) у односу на трећу подносиоцељку представке

113. Влада је приметила да је дужник треће подносиоцељке представке предузеће у приватном власништву (види став 96 у горњем тексту) што „искључује одговорност Државе“.

114. Суд подсећа да је, без обзира на то да ли је дужник приватно лице или субјект којим управља Држава, на Држави да, кад год јој је поверено извршење њених сопствених пресуда, предузме све неопходне кораке с тим у вези (види *Предузеће ЕВТ против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 48).

115. У вези са горе наведеним, не пресуђујући унапред о основаности, Суд налази да су притужбе треће подносиоцељке представке компатибилне *ratione personae* са одредбама Конвенције и одбија примедбу Владе с тим у вези.

3. Исцрпљеност домаћих правних средстава у односу на све подносиоцељке представки

116. Влада је навела да подносиоцељке представки нису исцрпеле сва домаћа делотворна правна средства. Нарочито, оне су пропустиле да се жале због спорног одуговлачења председнику Општинског суда, председнику Округног суда, односно Надзорном одбору Врховног суда. Даље, подносиоцељке представки нити су поднеле кривичне пријаве, нити су покренуле посебне парниче поступке на основу Закона о облигационим односима и Устава Србије, нити, поред свега тога, на основу Конвенције.

117. Подносиоцељке представки су оспориле делотворност ових правних средстава.

118. Суд је већ утврдио у ранијим предметима да се правна средства на која се Влада позива не могу сматрати делотворним у смислу његове утврђене праксе према члану 35 став 1 Конвенције (види, уз одговарајуће измене, предмет *Томић против Србије*, бр. 25959/06, ставови 81 и 82, 26. јун 2007. године и *В. А. М. против Србије*, бр. 39177/05, ставови 85-86, 13. март 2007. године). Суд не налази разлог да одступи од овог става у конкретном предмету.

119. Примедбе Владе се, према томе, морају одбити.

4. Закључци у вези са свим подносиоцељкама представки

120. Суд сматра да притужбе подносиоцељки представки нису очигледно неосноване у смислу члана 35 став 3 Конвенције и не налази ниједан други основ да их прогласи недопуштеним. Стога се представке морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране

121. Влада је навела да није дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције. Посебно, неизвршење пресуда донетих у корист подносиоцељки представки је првенствено последица недостатка средстава код дужника као и пропуста самих подносиоцељки представки да употребе разна процесна средства на располагању или да суду надлежном за извршење благовремено доставе потребне податке. Влада је даље приметила да је Србија ратификовала

Конвенцију 3. марта 2004. године као и да је прекид извршења предвиђен Законом о приватизацији, и законит и пропорционалан, у случајевима када се може применити.

122. Подносиоце представки су поново потврдиле своје притужбе.

2. Релевантна начела

123. Суд подсећа да се извршење пресуде коју је суд донео мора сматрати саставним делом “суђења” према члану 6 (види *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1997-II, стр. 510, став 40). Даље, одуговлачење у извршењу пресуде може се оправдати у посебним околностима. Оно, међутим, не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6 став 1 Конвенције (види *Immobiliare Saffi против Италије* [ВВ], бр. 22774/93, став 74, ЕЦХР 1999-V). Најзад, без обзира да ли је дужник приватни или друштвени субјект, на Држави је да предузме све неопходне мере да се правоснажна судска пресуда изврши (види *Предузеће ЕВТ против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 48).

3. Оцена Суда

(а) У погледу прве, друге и четврте подносиоце представки

124. Суд је већ утврдио да је Држава одговорна за дуговања предузећа са већинским друштвеним капиталом (*Р. Качапор и друге подносиоце представки против Србије*, цитиран у горњем тексту). Он не налази разлог да одступи од овог става у конкретном предмету пошто су дужници прве, друге и четврте подносиоце представки таква предузећа (види став 96 у горњем тексту), а поступак за повраћај дуговања до сада траје између годину дана и пет месеци и четири године и осам месеци, од када је Србија 3. марта 2004. године ратификовала Конвенцију (период који је у надлежности Суда *ratione temporis*). Органи Србије, стога, нису предузели неопходне мере да се пресуде о којима је реч изврше, а нису дали ни убедљиве разлоге за тај пропуст (види *Р. Качапор и друге подносиоце представки против Србије*, цитиран у горњем тексту). Према томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

(б) У погледу треће подносиоце представке

125. Суд на првом месту примећује да је поступак извршења о коме је реч подносиоца представке покренула 28. априла 1998. године, 29. новембра 2004. године, односно 11. октобра 2005. године (види ставове 57, 64 и 71 у горњем тексту). Даље је примећено да се подносиоца представке одрекла свих захтева за извршење у односу на дужника (види ставове 76 и 77 у горњем тексту) и да је од тада формално обавезна по том Споразуму (ако и док суд не одлучи другачије или ако се између страна постигне нови договор). Први круг поступака се према томе наставио у периоду од више од три године и девет месеци од када је Србија 3. марта 2004. године ратификовала Конвенцију, пошто је већ трајао приближно шест године пре тог датума (види, уз одговарајуће измене, *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998. године, *Извештаји* 1998-VIII). Други и трећи круг поступака су, међутим, у надлежности Суда *ratione temporis* од почетка, тј. неке три године и месец дана, односно две године и два месеца.

126. Друго, суд надлежан за извршење је био обавезан да спроведе извршење по службеној дужности на другим средствима извршења, уколико се

извршење на неком предложеном средству већ показало немогућим (види *P. Качапор и друге подносиоце представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 110.)

127. Треће, однос између суда надлежног за извршење и Народне банке је интерни однос, између два државна органа, и, као такав, ван утицаја подносиоце представке. Такође, није постојао разлог да подносиоца представке тражи од Народне банке информације о предметним банкарским трансакцијама само да би се попунила празнина у комуникацији између два Владина тела (исто као у пресуди *P. Качапор и друге подносиоце представке*, ставови 111 и 113).

128. Четврто, у списима предмета не постоји доказ да се спорно неизвршење заиста може приписати недостатку средстава код дужника (види *Предузеће ЕВТ против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 53 и 54) нити да су сами поступци били посебно сложени.

129. Најзад, Суд примећује, само у вези са другим и трећим кругом поступака, да се подносиоца представке не може кривити зато што је касно открила да недостају одређени подаци, с обзиром да је надлежни суд већ био донео решења о извршењу, и који је сам пропустио да уочи овај недостатак (види ставове 66 – 68 и 72 – 74 у горњем тексту).

130. С обзиром на горе наведено, Суд налази да су органи Србије пропустили да предузму неопходне мере да се пресуде о којима је реч изврше у периоду између 3. марта 2004. године и 18. децембра 2007. године. Према томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БР. 1

131. Подносиоце представки су се даље жалиле да је Држава повредила њихово право на мирно уживање имовине, које се гарантује чланом 1 Протокола бр. 1, који предвиђа следеће:

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.”

А. Допуштеност

132. Суд примећује да су ове притужбе повезане са притужбама које су разматране у претходном тексту па оне, исто тако, морају бити проглашене допуштеним.

Б. Основаност

133. Суд подсећа да пропуст Државе да изврши правоснажне пресуде донете у корист подносиоце представки, почев од 3. марта 2004. године када је Протокол бр. 1 ступио на снагу у односу на Србију, представља мешање у њихово право на мирно уживање имовине, како је предвиђено првом реченицом првог става члана 1 Протокола бр. 1 (види, међу многим другим ауторитетима, *Burdov против Русије*, бр. 59498/00, став 40, ЕЦХП 2002-III).

134. Из горе изнетих разлога у вези са чланом 6, Суд сматра да наведено мешање није било оправдано у посебним околностима предметног случаја. Према томе, дошло је до посебне повреде члана 1 Протокола бр. 1.

IV. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

135. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

A. Штета

136. Суд истиче да према правилу 60 Пословника Суда, сваки захтев за правично задовољење мора бити специфициран и поднет у писаној форми, заједно са релевантним пратећим документима, а ако се то не учини Суд тај захтев може одбацити у целини или делимично.

1. Материјална штета у односу на прву, другу и четврту подносиоце представки

137. Подносиоце представки су тражиле да се Држави наложи да из сопствених средстава исплати износе који су досуђени правоснажним пресудама донетим у њихову корист.

138. Влада је оспорила ове захтеве.

139. С обзиром на повреде које су утврђене у предметном случају и сопствену судску праксу (види *Р. Качапор и друге подносиоце представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 123-126), Суд сматра да се захтеви подносиоце представки морају усвојити. Влада ће, стога, платити свакој подносиоце представке износе који су додељени правоснажним пресудама.

2. Материјална штета у односу на трећу подносиоце представке

140. Захтев треће подносиоце представке је био идентичан захтевима осталих подносиоце представки.

141. Влада је оспорила овај захтев.

142. Суд примећује да се подносиоце представке 18. децембра 2007. одрекла свих својих захтева за извршење у односу на дужника (види ставове 76 и 125 у горњем тексту). Према томе, њен захтев за накнаду материјалне штете се мора одбацити.

3. Нематеријална штета у погледу свих подносиоце представки

143. Свака од прве три подносиоце представки је тражила 5.000 евра на име претрпљене нематеријалне штете због спорног неизвршења. Четврта подносиоце представке је тражила 3.000 евра на име претрпљене нематеријалне штете.

144. Влада је оспорила ове захтеве.

145. Суд је мишљења да су подносиоце представки претрпеле извесну нематеријалну штету због утврђених повреда која се не може надокнадити само утврђивањем повреде од стране Суда. Међутим, конкретни тражени износи су превисоки. Процењујући на основу правичности, како се захтева чланом 41 Конвенције, Суд додељује следеће износе у зависности од дужине периода неизвршења у сваком случају:

- i. првој подносиоцеки представке: 1.800 евра,
- ii. другој подносиоцеки представке: 1.800 евра,
- iii. трећој подносиоцеки представке: 1.500 евра,
- iv. четвртој подносиоцеки представке: 1.300 евра.

Б. Трошкови

146. Свака подносиоцека представке је такође тражила накнаду трошкова које је имала у поступцима пред домаћим судом (како су одобрени правоснажним пресудама донетим у њихову корист). Свака од прве три подносиоцеке представке је даље тражила 1.006 евра на име трошкова насталих у току “стразбуршког предмета”, док је четврта подносиоцека представке тражила 770 евра с тим у вези.

147. Влада је оспорила ове захтеве.

148. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заиста и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа (видети, на пример, *Iatridis против Грчке* (правична накнада) [ВВ], бр. 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-ХI).

149. Пошто је размотрио документа која поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је оправдано да се свакој подносиоцеки представке исплати износ од 300 евра на име трошкова насталих у поступку пред овим Судом.

150. У вези са трошковима пред домаћим судовима, Суд примећује да су они трошкови који се односе на парнични поступак саставни део захтева подносиоцеки представке за накнаду материјалне штете, о чему је већ било речи у претходном тексту.

В. Затезна камата

151. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Одлучује* да здружи представке,
2. *Проглашава* представке допуштеним,
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1, Конвенције,
4. *Утврђује* да је такође дошло до повреде члана 1 Протокола бр. 1,
5. *Утврђује*
 - (а) да тужена Држава, из сопственим средстава и у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, исплати првој, другој и четвртој подносиоцеки представки износе који су додељени правоснажним домаћим пресудама донетим у њихову корист,
 - (б) да тужена Држава исплати свакој подносиоцеки представке, у истом року, следеће износе:

- (i) првој подносиоелки представке, 1.800 евра (једна хиљада осам стотина евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
- (ii) другој подносиоелки представке, 1.800 евра (једна хиљада осам стотине евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
- (iii) трећој подносиоелки представке, 1.500 евра (једна хиљада пет стотине евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
- (iv) четвртој подносиоелки представке, 1.300 евра (једна хиљада три стотине евра) на име нематеријалне штете и 300 евра (три стотине евра) на име трошкова,
- (v) да горе наведене износе треба претворити у националну валуту тужене Државе по курсу који се примењује на дан исплате плус сваки порез који се може платити на ове износе,
- (г) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на износе наведене под б) по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена,

6. *Одбија* преостали део захтева подносиоелки представки за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 13. јануара 2009. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Sally Dollé
Секретар

Françoise Tulkens
Председник